

## **Den ligeværdige dialog mellem kristne og muslimer**

af dr.theol. Lissi Rasmussen, stiftspræst for flygtninge og indvandrere,  
formand for Islamisk-Kristent Studiecenter, Nørrebro

Det er lykkedes Pia Kjærsgaard at sætte dagsordenen for de fleste politiske partiers holdninger til etniske minoriteter, især dem med muslimsk baggrund. I et debatindlæg forsøgte hun også at sætte dagsordenen for folkekirken forhold til muslimer. Folkekirken skal ikke falde på maven for islam og muslimer, men være med til at gøre dem danske, dvs. omvende dem til kristendommen, mener hun. Det fik biskopper, præster og andre til at gå i forsvarsposition og bedyre, at de både i teori og praksis er optaget af mission blandt muslimer i dette land. For balancens skyld bør det gøres klart, at vi er mange i folkekirken, der arbejder for den ligeværdige dialog med muslimer som mål i sig selv. Jeg taler her om muslimer, for hvem islam spiller en central rolle. Et monologisk missionssyn i dag er passé. På grund af den pluralistiske situation, vi befinder os i både nationalt og globalt, kan vi ikke længere se religioner som adskilte størrelser, men må se dem sammen, i gensidig afhængighed og samarbejde. I en fragmenteret verden, i et flerkulturelt samfund er dialog en nødvendighed og den eneste vej frem. Det er gennem dialog, det fælles erkendes og værdier udvikles.

Missionsselskaber er da også blevet bevidste om, at der ikke længere kan drives mission på den gammeldags maner uden om dialog. Folkekirken, folkekirkelige organisationer og frikirker ser i stigende grad dialogen med muslimer som en af deres hovedopgaver, og der tages initiativ til studiekredse og dialogmøder som aldrig før. I Gellerup ved Århus har præster oprettet en hjemmeside på internettet, hvor kristne og muslimer kan debattere. Om der kommer dialog ud af det, er der forskellige meninger om.

Man taler om, at muslimers tilstedeværelse i Danmark har ført til en større bevidsthed om danskernes egen kulturelle arv, hvoraf kristendommen er en væsentlig del. Danskerne er blevet tvunget til at tage stilling til egne normer og værdier. Kristendommen har således fået en relativ renæssance, fordi udviklingen - EU, globalisering, indvandringen - stiller spørgsmål til danskhedens egenart. Et af hovedproblemerne er dog, at danskerne ikke ved nok om kristendom, ikke er tilstrækkeligt rodfæstede i deres egen religiøse tradition til at gå ind i en meningsfuld dialog med muslimer.

Samtidig hermed har man i 90'erne kunnet konstatere en voksende interesse og deltagelse i dialog-aktiviteter fra muslimsk side. På verdensplan er flere af de større muslimske organisationer gået ind i dialog med kristne, og der skrives bøger om dialog af muslimske forfattere. Dialog har ikke tidligere være et særligt udforsket eller diskuteret emne blandt muslimer. Der er ikke udviklet en sammenhængende dialog-teologi, men tilslutningen har været mere ad hoc: når man blev inviteret, deltog man. Men nu går man altså mere aktivt ind i dialogen.

I Danmark har denne pluralistiske interesse og åbenhed særligt gjort sig gældende blandt unge muslimer, som nu dukker op ofte i større tal til dialog-møder, arrangeret fra kristen og/eller muslimsk hold. Den muslimske identitet, troen er for den nye generation af muslimer i højere grad et bevidst, individuelt valg end det var for forældrene. Derfor er der en respekt for, at andre har valgt en anden tro. Disse unge har en mere etisk end etnisk, kulturel indgangsvinkel til dialogen. Det hænger sammen med, at de har bevæget sig fra en kulturbundet islamtolkning til en refleksiv nytolkning, fra forældrenes lille verden til den store muslimske verden. Kontakten til omgivelserne

får derved større betydning for deres eget trosforhold. De har brug for dialogen med de kristne. Der er et fælles sprog, en fælles uddannelsesmæssig baggrund, fælles erfaringer, der gør det naturligt at tale sammen – endog måske mere naturligt end det at tale med forældrene. Visse normer og idealer er fælles. Også den store fetish, informationsteknologien er vi fælles om.

Denne udvikling har bragt mere dynamik ind i dialogen. Om den vil styrkes i fremtiden, vil bl.a. afhænge af, hvordan majoriteten forholder sig – med miskendelse eller anerkendelse. Sker der en fortsat problematisering af muslimers tilstedeværelse, tvinges de stadig i defensiven, så de må forsvare og forklare sig, så bliver det vanskeligt at have overskud til nytænkning og dialog. Hvis de fortsat kun opfattes som et problem af majoritetsbefolkningen, bliver det svært for de unge at få mulighed for at bidrage til samfundsudviklingen og debatten om værdier og fremtid.

Det var på baggrund af denne fornyede interesse i dialog, at en gruppe kristne og muslimer besluttede at oprette et center for dialog mellem mennesker med kristen og muslimsk baggrund. I nov.97 åbnede vi Islamisk-Kristent Studieceter med det formål at skabe dialog og gensidig respekt mellem mennesker med kristen og muslimsk baggrund – gennem undervisning, oplysning, rådgivning, samtale og fælles praksis. Fundamentet for centret er fem dialoggrupper, der bygger på venskab og fællesskab. Grupperne består af 10-12 kristne og muslimer, der mødes regelmæssigt for at samtale om trosemner.

Desuden arrangeres en række debat-aftener om aktuelle problemstillinger, fælles samfundsmæssige, etiske emner. Det kan være spørgsmål om, hvordan vi forholder os til miljømæssige problemer, til biomedicin, organtransplantation, internet, mediernes rolle, familiens opløsning, ungdomsproblemer, ældres vilkår etc. Som regel fører diskussionen os ind på teologiske emner. Her kan hver især bidrage med, hvad hans/hendes tradition har at sige i forhold til forskellige konkrete spørgsmål, som vi stilles overfor. Man bliver mere optaget af at forklare indholdet af egen tradition end af at få den anden over på sin egen side. Udgangspunktet bliver den fælles virkelighed, ikke ens egen religiøse motivation.

Islamisk-Kristent Studieceter er et fælles projekt. Der foregår en ligeværdig samtale, hvor de etniske minoriteter med muslimsk baggrund har lige så meget at skulle have sagt som majoriteten med kristen baggrund, ligeså meget at bidrage med – også når det gælder emner, der ikke har med islam eller indvanderproblemer at gøre.

Det, der kendetegner dialog-arbejdet er ligeværdigheden, gensidigheden. Og det er det, der netop gør dialogen til noget andet og mere end monologisk mission, noget andet og mere end blot et tolerance-forhold. For tolerance indebærer ikke, at man synes om noget, respekterer det – tværtimod. Det understreger et magtforhold: Den stærke tolererer den svage. Den rige tolererer den fattige, den intelligente fjolserne. Der er ingen gensidighed, snarere ligegyldighed og passivitet i tolerance. Dermed fastholdes en problem-orienteret tilgang. Og vi forhindres i at se det, der forener os. Vi forhindres i at se på de andre med anerkendelse, respekt, se dem som en berigelse, snarere end som en trussel – nogle, vi kan lære af.

Dialog må føre til gensidighed. Det skræmmende ved udlændingebatten i Danmark er, at danskernes angst synes at være voksende. Tonen bliver mere og mere følelsesladet og hysterisk. Og det har yderligere skabt afstand mellem majoritet og minoriteter. Vi der holder mange foredrag om etniske minoriteter og islam har ikke kunnet undgå at konstatere, at grænserne for, hvad man kan

lukke ud af ubehageligheder imod de fremmede er så godt som ikke-eksisterende.. Og man taler nu i udlandet om Danmark som et skræmmebillede af, hvor galt det kan gå.

På den anden side forstærkes muslimers mistro og følelse af at blive afvist. Vi har set en modreaktion hos de etniske minoriteter, der organiserer sig for at modstå trykket. Et nyt politisk parti, en ny sammenslutning af indvandrerorganisationer er opstået. Unge muslimer har for første gang i Danmarkshistorien været samlet til demonstration imod den tiltagende islamofobi. Vi har også i København konstateret en stigende radikalisering blandt unge muslimer – som en protest mod diskriminering og social udelukkelse, mod det negative islambillede, de udsættes for. Samtidig ser vi et voksende antal marginaliserede unge med muslimsk baggrund, der ender i bander eller på heroin. Det drejer sig om dem, der er født og opvokset her i landet, og som føler sig som danske, men føler sig udelukket, uønsket i det danske samfund. Mange giver op. Det er en farlig udvikling.

En væsentlig grund til den negative holdning til islam i den danske befolkning er angsten for globalisering og internationalisering. Fremtiden opfattes af mange som en trussel. Man er bange for omverdenens påvirkning på det danske samfund.. Udviklingen går så hurtigt og er ikke til at overskue, forudsige. Der er sket et skred i identitetsopfattelsen, som ikke længere er forankret i traditionen. Det enkelte individ skal skabe sig selv, sin identitet, forme sit liv – og tage stilling til, vælge mellem de mange muligheder for livsform, religion og fællesskab, de stilles overfor. Denne frisættelse fra traditionelle normer og værdier opleves som en trussel. Alt flyder. Det skaber usikkerhed, meningsløshed og utryghed. Man kan kun overskue sin egen lille verden. Derfor forsøger man at forholde sig til det, man er angst for. Man forsøger at konkretisere, definere det ved noget, man kan se, nemlig det fremmede, islam. Muslimer synes at have noget af det, man selv gerne vil have – noget, som giver styrke: identitet, fællesskab, religiøst ståsted etc.

En af de vigtigste udfordringer for dialogen er derfor at tackle angsten og mistroen på begge sider og skabe gensidig tillid. Det kan kun gøres i mødet ansigt til ansigt. Det er her, forandringer kan ske, og grunden kan lægges for åbenhed og respekt. Det er her, vi gøres forpligtede på hinanden. Og det er her vi kan erkende, at hvert folks livsstil og religion har sin egen værdi og kan være en berigelse for ens egen. Kun mødet ansigt til ansigt, dialog kan føre til forandring i tankegang i retning af ligeværdighed og gensidighed, hvor vi lærer af hinanden og indser, at kulturelle forskelle er en styrke for vores identitet, også i forhold til påvirkninger, der kommer udefra. Det har også vores erfaringer i studiecentret lært os.

I den ligeværdige dialog gælder det om at lytte til hinanden med opmærksomhed, søge at forstå hinanden, og være villig til at sætte sig ind i hinandens sprog og tankegang. Udgangspunktet er, at vi ser hinanden som mennesker, sætter pris på anderledesheden som noget, der kan berige en, som man kan lære noget af. Vi lærer nemlig også noget om os selv, ser os selv med nye øjne. I en sådan dialog-situation eksisterer mission som en mulighed på begge sider, men bør ikke være en på forhånd fastlagt strategi.

Jeg ser positivt på dialogens fremtid i Danmark – på trods af de tendenser vi har konstateret i den offentlige debat. Måske netop derfor har flere (på begge sider) indset dialogens nødvendighed, hvis udviklingen skal vendes og sameksistensen forbedres. Meget vil afhænge af, om majoritetsbefolkningen er åben og villig til at lade de unge muslimer indgå som en del af fællesskabet, indgå i dialogen som ligeværdige parter.